

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

ПРОГРАМА І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
з основ практичної психології

Напрямок підготовки: **0301 Соціально-політичні науки**
Спеціальність: **7.03010301 Практична психологія**
денна форма навчання

Пояснювальна записка

Фахове випробування проводиться з метою комплексної перевірки рівня теоретичної глибини знань з базових навчальних дисциплін студентів напряму підготовки «Практична психологія» ступеня «Бакалавр» до вступу у Вінницький державний педагогічний університету імені Михайла Коцюбинського на навчання за спеціальністю «Практична психологія» освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст».

До складання фахового випробування допускаються студенти, які виконали всі вимоги навчального плану напряму підготовки «Практична психологія» ступеня «Бакалавр»: склали та захистили всі передбачені заліки, іспити, виконали завдання навчально-ознайомлювальної, психодіагностичної та психологічної практик, захистили курсові та випускні бакалаврську роботу.

Успішне складання фахового випробування студентів бакалаврів є підставою для зарахування на навчання за спеціальністю «Практична психологія» освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст».

Формування екзаменаційної комісії

Прийом фахового випробування здійснюється екзаменаційною комісією.

Екзаменаційна комісія формується щорічно і діє протягом календарного року. Екзаменаційна комісія складається з професорсько-викладацького складу кафедри психології у кількості чотирьох чоловік на чолі з головою.

Голова комісії призначається Міністерством освіти і науки України за пропозицією ректора університету з провідних фахівців освіти і науки.

Персональний склад екзаменаційної комісії і секретаря комісії затверджує ректор університету не пізніше як за місяць до початку роботи комісії. Кандидатури до складу екзаменаційної комісії вносить декан-директор інституту педагогіки, психології і мистецтв після обговорення із завідувачем кафедри психології.

До складу екзаменаційної комісії входять: завідувач кафедри, професори та доценти кафедри психології та відповідних профільних кафедр інших навчальних закладів.

Графік проведення фахового випробування затверджується ректором університету.

Розклад роботи екзаменаційної комісії, узгоджений з головою комісії, затверджується проректором, відповідальним за навчальну та методичну роботу, на підставі подання декана-директора інституту педагогіки, психології і мистецтв та доводиться до загального відома не пізніше як за місяць до початку роботи екзаменаційної комісії.

Усі рішення екзаменаційної комісії приймаються на її закритому засіданні відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. При однаковій кількості голосів голос голови екзаменаційної комісії є вирішальним.

Усі засідання екзаменаційної комісії протоколюються. Протокол підписують голова та члени комісії, які брали участь у засіданні. Книги протоколів екзаменаційної комісії зберігаються в архіві університету.

Після закінчення роботи екзаменаційної комісії голова комісії складає звіт і подає його ректору університету.

Звіти голів екзаменаційної комісії обговорюється на засіданні приймальної комісії і Вченої ради університету, приймаються рішення щодо удосконалення навчального процесу і якості підготовки фахівців.

Порядок проведення фахового випробування з основ практичної психології

Фахове випробування проводиться в усній формі, за білетами, складеними у відповідності з навчальним планом. Екзаменаційні білети складаються з трьох питань теоретичного та практичного спрямування, які охоплюють найважливіші розділи конкретних навчальних дисциплін відповідних галузей психології.

Вступне фахове випробування визначає рівень засвоєння студентами матеріалів з навчальних дисциплін психологічного циклу: «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Педагогічна психологія», «Соціальна психологія», «Психологічне консультування», «Профорієнтація та профвідбір», «Психодіагностика», «Експериментальна психологія», «Патопсихологія і основи психотерапії». А також вміння самостійно аналізувати складні явища та процеси соціально-психологічного розвитку, практично використовувати набуті знання у професійній діяльності.

Цілі вступного фахового випробування зумовлюють і його функції. Головною з них є контроль і оцінка рівня професійних знань, отриманих студентом протягом чотирьох років навчання. Реалізація цієї функції передбачає перевірку методологічних і теоретичних принципів, проблем і положень дисциплін, які є складовими комплексного державного екзамену, а також вміння використовувати їх в діагностиці, аналізі та корекції психологічних явищ студентів, які бажають навчатися за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Спеціаліст».

Важливе значення має функція виявлення навичок вирішення практичних завдань, конкретного аналізу проблемних ситуацій на професійному рівні.

Питання фахового випробування з основ практичної психології

1. Поняття про особистість у психології. Особистість як суб'єкт діяльності.
2. Особливості діагностики девіантної поведінки. Візуальні ознаки алкоголізації та наркотизації людини.
3. Види психологічного консультування.
4. Загальна характеристика методів психології. Спостереження та самоспостереження як метод.
5. Діагностика особливостей особистості за допомогою проєктивних методик.
6. Соціально-психологічний підхід до подолання психологічного неблагополуччя.
7. Психологічна структура діяльності. Мотиви діяльності. Структура мотивації діяльності особистості.
8. Дослідження креативності особистості.
9. Психотехніка у класичному психоаналізі.
10. Психологія як теоретична і практична наука. Психологія в системі інших наук. Предмет, завдання сучасної психології.
11. Основні методичні підходи до оцінки характеру особистості.
12. Особливості консультування агресивних клієнтів.
13. Загальні закономірності еволюції психіки. Розвиток психіки в онтогенезі.
14. Особистісно-центроване консультування.
15. Розвиток свідомості в онтогенезі. Самосвідомість особистості.
16. Сутність і призначення стандартизації тестових показників.
17. Професійна підготовка консультанта та вимоги до його особистості.
18. Інтереси, ідеали, світогляд, почуття, переконання як мотиви розвитку особистості.
19. Загальна характеристика методик діагностики властивостей та типів темпераменту особистості.
20. Когнітивна психологія: основні проблеми, здібності.
21. Характеристика основних видів діяльності людини.
22. Цілі і завдання психологічного консультування.
23. Поняття про провідну діяльність. Гра як діяльність. Навчання як діяльність. Праця як діяльність.
24. Когнітивний напрямок консультативної психології.
25. Процес засвоєння діяльності. Рухи, дії, операції, навички, вміння.
26. Визначення психодіагностики як галузі психологічних знань.
27. Особливості здійснення психологічного впливу в процесі психологічного консультування.
28. Поняття про спілкування. Функції та структура спілкування.
29. Класифікація методів психодіагностики за Р.Б.Кеттеллом: суб'єктивні, об'єктивні та проєктивні методики.
30. Етапи проведення консультативної бесіди.
31. Мова і мовлення. Функції та елементи мови. Види мовлення. Індивідуальні особливості мовлення.
32. Індивідуальна психологія А.Адлера.
33. Спілкування як взаємодія між людьми. Бар'єри спілкування. Міжособистісні конфлікти у спілкуванні, їх причини.
34. Аналітична психологія К.Юнга.

35. Колектив як вища форма розвитку групи. Ознаки та стадії розвитку колективу. Поняття про лідерство. Стили лідерства.
36. Психологічне консультування в сфері освіти.
37. Поняття про відчуття. Фізіологічні основи відчуттів. Класифікація та види відчуттів. Основні властивості та закономірності відчуттів.
38. Особливості консультування сім'ї.
39. Спрямованість особистості як компонент структури особистості. Структура спрямованості особистості.
40. Гештальт-терапія та консультування.
41. Мислення як вищий психічний пізнавальний процес. Класифікація та види мислення. Основні форми мислення: поняття, судження, умовиводи.
42. Основні техніки у психоаналітичному консультуванні.
43. Поняття про темперамент. Темперамент в структурі особистості. Характеристика основних типів темпераменту.
44. Психологічна діагностика професійної діяльності та профорієнтації.
45. Консультування клієнтів, які втратили рідних.
46. Поняття про характер. Фізіологічні основи характеру. Основні симптомокомплекси характеру. Структура характеру.
47. Психологічне консультування підлітків.
48. Поняття про здібності. Структура здібностей. Проблема індивідуальних відмінностей та здібностей людини.
49. Консультування uzалежнених.
50. Поняття про сприймання, фізіологічні основи процесу сприймання. Властивості, класифікація та види сприймання.
51. Методи оцінки комунікативних якостей особистості.
52. Напрямки в психологічному консультуванні.
53. Поняття про увагу. Якості, властивості уваги. Класифікація та види уваги, їх характеристика.
54. Особливості наукового стану становлення психодіагностики.
55. Психологічне консультування молодших школярів.
56. Поняття про пам'ять. Класифікація і види пам'яті.
57. Експериментальна психологія як галузь психологічної науки, її завдання.
58. Гуманістичний напрямок у психологічному консультуванні.
59. Процеси і закономірності пам'яті. Запам'ятовування та його види.
60. Етичні аспекти психологічних досліджень.
61. Консультативна бесіда як основний метод роботи психолога-консультанта.
62. Мотивація особистості. Види мотивів. Мотивація досягнення успіху і уникнення невдачі. Методи вивчення мотивації.
63. Змінні психологічного експериментального дослідження: незалежна, залежна й додаткові змінні.
64. Основна проблематика та головні галузі застосування психологічної допомоги в сучасному світі.
65. Сенситивні періоди розвитку здібностей. Залежність розвитку здібностей від навчання. Діагностика здібностей.
66. Поняття про психологічний експеримент. Види експерименту.
67. Принципи психологічного консультування.
68. Розумові дії та операції: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення,

абстрагування, конкретизація, класифікація, систематизація.

69. Класифікація методів психологічного дослідження. Поняття про експериментальні і не експериментальні методи.
70. Теоретичні і практичні основи психологічного консультування.
71. Поняття про інтелект людини. Формування розумових дій.
72. Вибірка психологічного дослідження та вимоги до її створення.
73. Психодинамічний напрямок консультативної психології. Психоаналіз З.Фрейда.
74. Поняття про емоції та почуття. Фізіологічні основи емоцій. Властивості, види емоцій і почуттів.
75. Психологічне консультування, психотерапія та психокорекція, їх сутність та відмінності.
76. Поняття про емоційні стани, їх класифікації. Способи переживання емоцій. Вищі почуття, їх види.
77. Характеристика етапів психологічного дослідження.
78. Психологічна допомога, її зміст та напрямки.
79. Діагностика здібностей та інтелекту особистості: теоретична база, методи діагностики, особливості використання базових методик, зміст вимірювальних шкал.
80. Діагностика соціального та емоційного інтелекту особистості: теоретична база, методи діагностики, особливості використання базових методик, зміст вимірювальних шкал.
81. Діагностика властивостей і типів темпераменту особистості: теоретична база, методи діагностики, особливості використання базових методик, зміст вимірювальних шкал.
82. Діагностика рис, акцентуацій характеру, типів особистості: теоретична база, методи діагностики, особливості використання базових методик, зміст вимірювальних шкал.
83. Діагностика ситуативно-рефлексивних рис та самосвідомості особистості: теоретична база, методи діагностики, особливості використання базових методик, зміст вимірювальних шкал.
84. Дослідження девіантної поведінки особистості: види девіантної поведінки та методичний арсенал психологічної діагностики.
85. Діагностика особистості за допомогою проєктивних методик: теоретична база, класифікація, особливості застосування та інтерпретації даних.
86. Діагностика мотивації особистості: діагностичні індикатори, особливості використання методик, зміст вимірювальних шкал, особливості діагностування.
87. Діагностика ціннісно-сміслової сфери особистості: теоретична база, методи діагностики, особливості використання методик, зміст вимірювальних шкал.
88. Діагностика комунікативних особливостей особистості: теоретична база, методи діагностики, особливості використання методик, зміст вимірювальних шкал.

Критерії та норми оцінювання фахового випробування

Критерії та норми оцінювання фахового випробування

Результати складання фахового випробування визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» за національною шкалою, а також за шкалою ECTS.

Критеріями оцінювання виступають: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення; впевненість, емоційність та аргументованість; використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки.

Для визначення якості оволодіння навчальним матеріалом із подальшим його оцінюванням виокремлені такі рівні досягнень студентів.

Високий рівень. Студент вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.

Достатній рівень. Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань та вмінь для формулювання висновків, допускає несуттєві неточності.

Задовільний рівень. Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях.

Низький рівень. Студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно.

Незадовільний рівень. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Встановлено порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в традиційну 4-бальну шкалу та європейську шкалу ECTS (див. *Таблицю 1*):

Таблиця 1

№ п/п	За шкалою ECTS	За шкалою Вінницького педуніверситету (в балах)	За національною шкалою
1.	A	90-100 (відмінно)	5 (відмінно)
2.	B	82-89 (дуже добре)	4 (добре)
3.	C	75-81 (добре)	4 (добре)
4.	D	67-74 (задовільно)	3 (задовільно)
5.	E	60-66 (достатньо)	3 (задовільно)
6.	FX	35-59 (незадовільно з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)
7.	F	1-34 (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	2 (незадовільно)

Згідно з національною шкалою оцінювання знань **«відмінно» (від 90 до 100 балів)** виставляється за умови, якщо студент дав повні, вичерпні відповіді на теоретичні питання, а також продемонстрував уміння творчо використовувати отримані знання, передбачені навчальними програмами дисциплін, у практичній діяльності соціального педагога з метою реалізації професійних функцій. Відмінна оцінка передбачає точність у викладі матеріалу, високу культуру мовлення, вільне користування науковою термінологією, вміння застосовувати знання при виконанні практичних завдань, прояв творчого потенціалу. Студент, якому виставляється оцінка «відмінно», повинен, крім наявності глибоких знань із предмета, мати загальний високий рівень грамотності, високу ерудицію і психолого-педагогічну культуру.

Оцінка **«добре» (76 – 89 балів)** виставляється студентові, який декларує міцні знання програмного матеріалу, грамотно і точно викладає його, не допускає істотних помилок у відповідях на питання, вільно оперує матеріалом із зазначеного розділу, ознайомлений з науковою літературою з проблеми. На відміну від найвищого балу оцінка «добре» виставляється студентові тоді, коли знання студента деякою мірою звужені, немає достатньої аргументації і доведень, як у першому випадку. Виконання практичних завдань не завжди ґрунтується на засвоєному теоретичному матеріалі. Вияв творчого потенціалу, культура мовлення достатньо високі.

Оцінка **«задовільно» (60-75 балів)** виставляється за достатнє знання програми дисципліни і повні відповіді на всі запитання білету. Студент виявляє розуміння окреслених проблем та певну самостійність у викладенні матеріалу, проте відчувається, що зміст питань засвоєний поверхово, вміє робити, хоча і невпевнено, власні висновки. Знає, хоча не повністю, рекомендовану літературу. Має достатні знання фактичного матеріалу, але допускає окремі неточності, порушує послідовність у викладенні матеріалу. Виконання практичних завдань поверхове, недостатньо проявляються аналітичні здібності, творчий потенціал. Культура мовлення і точність висловлювань достатні, хоча і є певні мовні огріхи.

Оцінка **«незадовільно»** виставляється студентові, який не засвоїв значної частини програмного матеріалу, допускає істотні помилки в процесі відповіді на запитання. Наукової літератури з означених проблем не знає. З практичними завданнями не справляється, творчого потенціалу не виявляє. Культура мовлення невисока, допускає неточності у висловлюваннях.

Література

1. Абрамова Г.С. Психологическое консультирование: Теория и опыт. / Г.С. Абрамова. – М.: Академия, 2000. – 89 с.
2. Алешина Ю.Е. Индивидуальное и семейное психологическое консультирование. / Ю.Е. Алешина. – М.: Класс, 1999. – 245 с.
3. Анастаси А. Психологическое тестирование: Книга 1; Пер. с англ. / Под ред. К.М.Гуревича, В.И.Лубовского; Предисл. К.М.Гуревича, В.И.Лубовского. – М.: Педагогика, 1982. – 320 с.
4. Анастаси А. Психологическое тестирование: Книга 2; Пер. с англ. / Под ред. К.М.Гуревича, В.И.Лубовского. – М.: Педагогика, 1982. – 336 с.
5. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. / А. Анастаси, С. Арбина. – СПб.: Питер, 2003. – 98 с.
6. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры. / Э. Берн. – М., 1988. – 45 с.
7. Бодалев А.А., Столин В.В. Общая психодиагностика. / А.А. Бодалев, В.В. Столин. – СПб.: Изд-во «Речь», 2000. – 144 с.
8. Божович Л.И. Личность и её формирование в детском возрасте. / Л.И. Божович. – М., 1986. – 124 с.
9. Большая энциклопедия тестов.– М.: Изд-во ЭКСМО, 2005.– 416 с.
10. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: Теория и практика. / А.Ф. Бондаренко. – К.: Укртехпрес, 1997. – 110 с.
11. Бондаренко О.Ф. Психологічна допомога особистості. / О.Ф. Бондаренко. – Харків: Фоліо, 1996. – 245 с.
12. Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика: Учебник для вузов. / Л.Ф. Бурлачук. – СПб.: Питер, 2005. – 351 с.
13. Бюдженталь Дж. Искусство психотерапевта. / Дж. Бюдженталь. – СПб., 2001.
14. Глуханюк Н.С., Белова Д.Е. Психодиагностика (практикум): Учебное пособие. / Н.С. Глуханюк, Д.Е. Белова. – М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2005.– 272 с.
15. Гнездилов А.В. Психология и психотерапия потерь. Пособие по паллиативной медицине для врачей, психологов и всех интересующихся проблемой. / А.В. Гнездилов. – СПб., 2002.
16. Горностай П.П., Васьковская С.В. Теория и практика психологического консультирования. / П.П. Горностай, С.В. Васьковская. – К.: Наукова думка, 1995.
17. Дубровина И.В. Школьная психологическая служба: Вопросы теории и практики. / Дубровина И.В. – М., 1991.
18. Елисеев О.П. Практикум по психологии личности. / О.П. Елисеев – 2-е изд., испр. и перераб. – СПб.: Питер, 2006. – 512 с.
19. Загальна психологія / За ред. С.Д.Максименка – К.: Форум, 2000.
20. Загальна психологія / За заг. ред. С.Д.Максименка – Вінниця: Нова Книга, 2004.
21. Загальна психологія: Навч. посібн. за ред. О.Скрипченка та ін. – К.: АПН, 1999.
22. Захаров А.И. Как преодолеть отклонения в поведении ребенка. / А.И. Захаров. – М., 1994.
23. Калина Н.Ф. Основы психотерапии. / Н.Ф. Калина. – К., 1997.
24. Колесникова Г.И. Психологическое консультирование. / Г.И. Колесникова. –

Ростов-на Дону: Феникс, 2004.

25. Комінко С.Б., Кучер Г.В. Кращі методи психодіагностики: Навч. посібник. / С.Б. Комінко, Г.В. Кучер. – Тернопіль: Карт-бланш, 2005.–406 с.
26. Кон И.С. Психология юношеского возраста. / И.С. Кон. – М., 1979.
27. М'ясоїд П.А. Загальна психологія. / П.А. М'ясоїд. – К.: Вища школа, 1999.
28. М'ясоїд П.А. Задачі з курсу загальної психології. / П.А. М'ясоїд. – К., 1998. – 184 с.
29. Мэй Р. Искусство психологического консультирования. / Р. Мэй – М.: Класс, 1994.
30. Нельсон-Джоунс Р. Теория и практика консультирования. / Р. Нельсон-Джоунс – СПб., 2000.
31. Немов Р.С. Основы психологического консультирования. / Р.С. Немов. – М.: ВЛАДОС, 1999.
32. Немов Р.С. Психология: В 3 кн. / Р.С. Немов. – М.: Просвещение, ВЛАДОС, 1995.
33. Немов Р.С. Психология: учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений: в 3 кн./ Р.С.Немов.– 4-е изд.– М.: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2004.– Кн.3. Психодиагностика. Введение в научное психологическое исследование с элементами математической статистики. – 631 с.
34. Немов Р.С. Психология. / Р.С. Немов. – М.: Просвещение, 1995.
35. Носс И. Н. Руководство по психодиагностике. / И. Н. Носс. – М.: Изд-во Института психиатрии, 2005.– 688 с.
36. Обухова Л.Ф. Возрастная психология. / Л.Ф. Обухова. – М., 1996.
37. Общая психодиагностика / Под ред. А.А. Бодалева, В.В. Столина.– СПб., 2000.
38. Общая психология / Под ред. А.В.Петровского. – М.: Просвещение, 1986.
39. Общая психология /Под ред. В.В.Богословского. – М.: Просвещение, 1981.
40. Основы загальної психології / За ред. С.Д.Максименка. – К.: НПЦ Перспектива, 1998.
41. Основы психології / За ред. О.В.Киричука, В.А.Роменця. – К., 1996.
42. Основы психодиагностики / Под ред. А.А.Шмелева. – М.: Ростов-на-Дону: «Феникс», 1996.
43. Психологическая диагностика: Учебник для вузов / Под ред. М.К.Акимовой, М.К.Гуревича. – СПб.: Питер, 2006. – 652 с.
44. Психологія /За ред. Г.С.Костюка. – К.: Рад. школа, 1968.
45. Психологія. За ред. Ю.Л.Трофімова. – К.: Либідь, 2001.
46. Райгородский Д.Я. (редактор-составитель). Практическая психодиагностика. Методики и тесты. Учебное пособие. – Самара: Издательский Дом «БАХРАХ-М», 2002. – 672 с.
47. Романова Е.С. Психодиагностика: Учебное пособие. / Е.С. Романова. – СПб.: Питер, 2005. – 400с.
48. Скребец В.А. Психологическая диагностика. / В.А. Скребец. – К.: МАУП, 1999.
49. Словарь-справочник по психодиагностике /Л.Бурлачук, С.Морозов. – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб.: Питер, 2003. – 528 с.
50. Спиваковская А.С. Профилактика детских неврозов: Комплексная психологическая коррекция. / А.С. Спиваковская. – М., 1988.
51. Титаренко Т.М. Кризове психологічне консультування. / Т.М. Титаренко. – К.: Главник, 2004.

52. Фетискин Н.П., Козлов В.В., Мануйлов Г.М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. / Н.П. Фетискин, В.В. Козлов, Г.М. Мануйлов.- М., Изд-во Института психотерапии, 2005.- 490с.
53. Фромм Е. Искусство любви. Исследование природы любви. / Е. Фромм. – М., 1990.
54. Хрестоматия по психологии /Под ред. А.В.Петровского. – М.: Просвещение, 1977.
55. Цимбалюк І.М., Яницька О.Ю. Загальна психологія. / І.М. Цимбалюк, О.Ю. Яницька. – К., 2004. – 304 с.
56. Шевандрин Н.И. Психодиагностика, коррекция и развитие личности. / Н.И. Шевандрин. – М.: Гуманит. Изд.центр ВЛАДОС, 1998.
57. Эйдемиллер Э.Г., Юстицкий В.В. Семейная психотерапия. / Э.Г. Эйдемиллер, В.В. Юстицкий. – Л., 1990. – 85 с.